

Helena Jakobovicová Fürdőben

Ez a fénykép a kommunizmus alatt készült valamelyik fürdőben, ez Sliac vagy Smrdáky. Édesanyám, Helena Jakobovicová látható az előtérben, fekete szemüveget visel. Édesanyám lánykori neve Reichard Ilona. 1888. augusztus 3-án született, Sátoraljaújhelyben. Anyám középfokú lányiskolát végzett, szabadgondolkodású, nyílt, modern asszony volt. Vezette a háztartásunkat, a háznak és a kertnek viselte a gondját. Délelőttönként mindig rengeteg dolga akadt: főzni, takarítani, vasalni, bevásárolni a cselédlányunkkal stb. Délután a barátnőit vizitelte, illetve fogadta őket a házunkban. Szüleim egy cselédlányt alkalmaztak, aki dada meg fräulein is volt egy személyben. A szüleim nem voltak vallásosak, de a hagyományokat úgy-ahogy betartották. A nagyobb ünnepeket, a Jom Kipur-t és a Pészahot megtartották. A Pészahot annyiban ünnepeltük, hogy maceszt ettünk, és széderestét tartottunk. A Hanukát nem nagyon ünnepeltük. Tudtuk, hogy létezik ilyen zsidó ünnep, de nem gyújtottunk gyertyát. Legfeljebb finomabb süteményt sütöttünk, ennyi volt az egész. Keresztény ünnepeket sem tartottunk. Anyuka azért péntekenként gyertyát gyújtott, és apuka pénteken, szombaton és jeles ünnepnapon elment a neológ zsinagógába. A mikvét egyikük sem látogatta. A szüleim nem tartották be a kóser konyha szabályait, bár az apai nagyapám kóser háztartásban élt, mégsem róttá meg a fiát ezért. A kóser konyhát tulajdonképpen formalitásnak tartotta, számára nem volt olyan fontos. Emlékszem, Jakobovics nagyapa mondogatta, hogy a rituális kézmosás is egy nagy 'svindli'. 'Vagy mosunk kezet, vagy nem mosunk.' Nagyapám és apukám mindenben osztották modern gondolkodásmódjukat. A második világháború alatt Hommonán és Nyitrán bujkált az egész család. 1944-ben elkezdődött Homonna evakuációja, mivel a front egyre közeledett. Apám úgy döntött, hogy Nyitrára megyünk. Csodával határos módon menekültünk meg. Senkit sem ismertünk, és mégis találtunk olyan embert, aki elbújtatott minket. Szűkös körülmények között éltünk. Egy szoba-konyhás házban laktak a háziak, a gazdasszony, a lánya és mi négyen: apu, anyu, én és a nővérem. Apunak sikerült valami ezüstöt vagy ilyesmit eladogatni, abból fizette az asszonyt. Aztán annyira megszeretett minket a nő, hogy nem is számított neki a fizetség. Csak annyit tudok, hogy az asszonyt Juliskának hívták, a lányát pedig Ibinek. Nem beszéltek jól magyarul, de szlovákul sem. Juliska féltett minket, sosem engedett az ablakhoz. Egyszerű asszony volt, de hallatlanul önfeláldozóan bújtatott minket, szekrény mögött

és még más helyeken. Földszintes házban laktunk, az üveges verandát konyhának használták. A szomszéd bejáratban élt egy keresztény család, a fiuk gárdista volt [lásd: Hlinka Gárda]. Juliska néha provokált, kinyitotta az ablakot. A ház olyan alacsonyan feküdt az utcához képest, hogy a járókelők nyugodtan benézhettek. Juliska így akarta elterelni a gyanút. Egyszer a szobában hálóingben kuporogtunk négyen, amikor beállított a keresztény szomszéd lánya. Meglátott bennünket. Majd elájult, s mi azt hittük, hogy végünk van. Végül a lány nem árult el minket a testvérének, hanem segített nekünk. Minden nap bejött Juliskához, és fenntartotta azt a látszatot, hogy a szomszédnőt látogatja, közben meg velünk barátkozott. A lány volt a garancia arra, hogy tiszta a levegő, hiszen kizárt dolog, hogy egy gárdista testvére zsidókkal paktáljon. Anyuka közben súlyosan megbetegedett, glaukómában [Zöld hályog, szembetegség. -- A szerk.] szenvedett. A felszabadulás után kórházba került. Ez a betegség gyógyíthatatlannak bizonyult. Borzasztó fájdalmai voltak, és végül megvakult. A szüleim egy napon haltak meg, 1972. március 19-én. A homonnai zsidó temetőben vannak eltemetve. Nem emlékszem, ki vezette a szertartást, Homonnában már nem élt zsidó, aki megtehetette volna. Valószínűleg Nagymihályból küldtek valakit, de nem tudom biztosan. Nagyon kevés ember jött össze a temetésen, a lakosok már nem nagyon ismerték a szüleimet, én is idegennek éreztem magam a városban akkoriban.